

Klein, *kleiner*, groots

De poppenhuizen van jonkvrouw Lita de Ranitz

tentoonstelling van 18 november 2023 t/m 1 september 2024

Render van de tentoonstelling met het grote poppenhuis en de film (beeld: Shosho en Studio Marleen Bos)

In september 1910 werd op een Haags huis in aanbouw de vlag gehesen. Het was een heel bijzonder huis: een moderne villa in miniatuur, gebouwd voor jonkvrouw Lita de Ranitz. Het Grote Poppenhuis, zoals deze miniatuurvilla bekend werd, was voorzien van alle moderne gemakken: warm en koud stromend water, centrale verwarming, elektriciteit en zelfs al een stofzuiger voor de meid. Wat ontbreekt: ruimte voor een man en kinderen, daarover was de ongehuwde Lita zeer stellig.

Unieke kunstcollectie

Lita reisde vanaf 1910 heel Europa door op zoek naar miniaturen en kunst om haar villa in te richten. Voor het poppenhuis verzamelde ze een unieke collectie schilderijen op miniatuurformaat van onder anderen Anton Mauve, Johan Barthold Jongkind, Paul Joseph Constantin Gabriël, Floris Arntzenius,

Lucie van Dam van Isselt en Hendrik Akkeringa. Het poppenhuis groeide uit tot een Haagse bezienswaardigheid: in 1911 tekende koningin-moeder Emma het miniatuurgastenboek en vervolgens werd het Grote Poppenhuis bezocht door een select gezelschap, van Louis Couperus tot Jan Toorop. Het huis had zelfs een eigen postadres voor de eigen poppenhuiscorrespondentie!

Tegenwoordig behoort het poppenhuis tot de topstukken van het Haags Historisch Museum. Het is uniek vanwege zijn kunstcollectie en het tijdsbeeld dat het oproept.

Nieuwe presentatie

Lita de Ranitz heeft nog meer nagelaten: zij bouwde een collectie op van twintig poppenhuizen, een groot aantal miniatures, en diverse historische poppen. Jarenlang was de poppenhuiscollectie te zien op de zolders van het Haags Historisch Museum. In 2017 schitterde het Grote Poppenhuis voor het laatst in een tentoonstelling. Met een groeiend aantal bezoekers uit binnen- en buitenland ontstond de behoefte aan een nieuwe presentatie van de collectie van Lita de Ranitz. Op 18 november opent de tentoonstelling 'Klein, kleiner, groots' met een selectie uit deze unieke collectie.

Centraal staat het Grote Poppenhuis en de verhalen die het vertelt over het Den Haag van rond 1910: een tijd waarin de 19^e-eeuw nog rondwaarde. Een tijd waarin moderne snufjes in het huishouden doordringen, maar de interieurs nog terugverwijzen naar vervlogen tijden. Waarin nog een duidelijk klassenverschil was tussen 'mevrouw' en de dienstbodes, maar waarin een ongehuwde rijke dame wel haar eigen leven kon vormgeven.

Deze vervlogen tijd van 'upstairs-downstairs', waarin de levens van Lita en haar dienstmeid centraal staan, is onderwerp van de nieuwe tentoonstelling in het Haags Historisch Museum.

Poppenhuis-beleving

Uniek in de tentoonstelling is de interactieve ruimte, een 'box' waarin je je een reis door de tijd, ruimte en perspectief beleeft. Bezoekers kunnen hier door de wereld van Lita en haar dienstmeid reizen, van het Den Haag van toen tot de huidige stad. Niet alleen kinderen beleven plezier aan dit Poppenhuis-Panorama, maar ook ouders en grootouders kunnen rondkijken in deze eenmalige 'beleving', waarin de wereld van het Grote Poppenhuis van jonkvrouw Lita de Ranitz zich opent.

Jonkvrouw Willemine Elisabeth Edzardine (Lita) de Ranitz (Den Haag, 4 maart 1876 - Amsterdam, 21 juli 1960) legateerde haar verzameling aan het Kostuummuseum in Den Haag. Later ging deze over naar de collectie van het Haags Historisch Museum, waar met name het grote poppenhuis een belangrijke plaats in de vaste opstelling inneemt. De collectie De Ranitz bestaat uit poppenhuizen, kijkkasten, miniatuur-stijlkamers, en duizenden objecten, waaronder poppen, miniatures, rariteiten, archeologische vondsten, kunstnijverheid, schilderijen, tekeningen en veel meer, met name uit de 19^e- en vroege 20^e-eeuw.

Meer lezen: <https://resources.huygens.knaw.nl/vrouwenlexicon/lemmata/data/Lita%20de%20Ranitz>

Voor de redactie

Voor meer informatie of een afspraak voor een voorbezigting kunt u contact opnemen met:

Martijn van Ooststroom | vanooststroom@haagshistorischmuseum.nl

Downloadbaar beeldmateriaal vindt u op onze website:

www.haagshistorischmuseum.nl/nl/over-het-museum/pers/persbeelden

Beschikbare afbeeldingen:

1. Het Grote Poppenhuis, 1910. Collectie Haags Historisch Museum
2. De Salon van het Grote Poppenhuis.
3. Overloop met badkamer.
4. Grote poppenhuis-detail met poppenhuiscorrespondentie.
5. Lita de Ranitz voor het Grote Poppenhuis, circa 1911.
6. Gastenboek met handtekening koningin-moeder Emma, 1911. Collectie Haags Historisch Museum
7. Miniatuur schaakset geschonken door Emma, circa 1900. Collectie Haags Historisch Museum
8. Elektrische stofzuiger, circa 1920. Collectie Haags Historisch Museum
9. *De Spuistraat* door Floris Arntzenius, circa 1910. Collectie Haags Historisch Museum
10. *De Goddelijke Liefdegang* door Jan Toorop, 1915. Collectie Haags Historisch Museum
11. De grote keuken, Elizabeth Gelderman en Manna de Wijs-Mouton, ca. 1910-1926. Collectie Haags Historisch Museum
12. Render van de tentoonstelling met het grote poppenhuis en de film (beeld: Shosho en Studio Marleen Bos)

Haags Historisch Museum
Korte Vijverberg 7
2513 AB Den Haag

www.haagshistorischmuseum.nl

Haags
Historisch
Museum